

Votre Programme Matmidim – CHIOUR GUIMEL
Parashat Toldot – du 15 au 19 Novembre 2020

בס"ד

Matmidim
Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Kavana pour le Chéma

Programme du Dimanche

1. Mah'loket sur la lecture « Léhaquia »

Le début de la Mishna et le début de la Guemarra suivante dans Brah'ot traitent du problème d'une lecture Léhaquia. Nous devons définir ce type de lecture à travers les paroles des Richonim.

Le reste de la Guemarra est à lire sans trop s'y attarder.

תחילת המשנה ברכות יג. והגמ'

מאימתי פרק ראשון ברכות יג.

נהירא * דהא עזרא מיקן קריאת התורה ומקמי דאתא עזרא והיו למה ל. וי"ל דמיירי צפרשיות הממייצין לקרות דאורייתא כמו פרשת וזכר * אי נמי מקרא צבורים וודוי מעשר ופרשת חלילה שמלוה צמורה לקרותן אעפ"כ ככל לשון גאמרה דסיני שכל דבור ודבור שהיה יוצא מפי הקב"ה היה מתחלק לשבעים לשון * :

עד כאן מצות כוונה. עד ככל מאלך ששני פסוקים אלו מדברים בימוד ה' באהבתו וזיראתו: אשר

שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמוע בין שמוע לוהיה אם שמוע בין והיה אם שמוע לויאמר בין ויאמר לאמת ויציב ר' יהודה אומר ר' יבין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק אמר ר' יהושע * בין קרחה * למה קדמה פרשת שמוע לוהיה אם שמוע * כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך מקבל עליו עול מצות והיה אם שמוע לויאמר שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום ובין בלילה * ויאמר אינו נוהג אלא ביום בלבד: * **גמ'** * ש"מ * מצות צריכות כוונה מאי אם כוון לבו לקרות לקרות והא קרי בקורא להגיה: ת"ר * ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א יבכל לשון מ"מ דרבי אמר קרא והיו בהוייתן יהו ורבנן מאי מעמייהו אמר קרא שמוע בכל לשון שאתה שומע ולרבי נמי הא כתיב שמוע ההוא מבועי ליה השמוע לאונך מה שאתה מוציא מפך * ורבנן סברי להו כמאן דאמר לא השמוע לאזנו יצא ולרבנן נמי הא כתיב והיו * ההוא מבועי להו שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנא ליה נפקא ליה מדברים הדברים ורבנן דברים הדברים לא דרשי למימרא דסבר רבי דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטרך משום דכתיב שמוע למימרא דסברי רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה שמוע דכתב רחמנא למה לי איצטרך משום דכתיב והיו: ת"ר והיו שלא יקרא למפרע הדברים על לבבך יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה תלמוד לומר האלה עד כאן צריכה כוונה מכאן ואילך אין צריכה כוונה דברי ר' אליעזר א"ל רבי עקיבא הרי הוא אומר

הקליה ויאמר יעקב יעקב מתיב רבי יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבידא * אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם אמר ליה התם נביא הוא דקא מסדר לשבחויה דרחמנא מאי דהוה מעיקרא:

הדרן עלך מאימתי

ה"ה * קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר * באמצע

שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם אלו הן בין הפרקים בין ברכה ראשונה לשניה בין שניה לשמוע בין שמוע לוהיה אם שמוע בין והיה אם שמוע לויאמר בין ויאמר לאמת ויציב ר' יהודה אומר ר' יבין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק אמר ר' יהושע * בין קרחה * למה קדמה פרשת שמוע לוהיה אם שמוע * כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואחר כך מקבל עליו עול מצות והיה אם שמוע לויאמר שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום ובין בלילה * ויאמר אינו נוהג אלא ביום בלבד: * **גמ'** * ש"מ * מצות צריכות כוונה מאי אם כוון לבו לקרות לקרות והא קרי בקורא להגיה: ת"ר * ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א יבכל לשון מ"מ דרבי אמר קרא והיו בהוייתן יהו ורבנן מאי מעמייהו אמר קרא שמוע בכל לשון שאתה שומע ולרבי נמי הא כתיב שמוע ההוא מבועי ליה השמוע לאונך מה שאתה מוציא מפך * ורבנן סברי להו כמאן דאמר לא השמוע לאזנו יצא ולרבנן נמי הא כתיב והיו * ההוא מבועי להו שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנא ליה נפקא ליה מדברים הדברים ורבנן דברים הדברים לא דרשי למימרא דסבר רבי דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטרך משום דכתיב שמוע למימרא דסברי רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה שמוע דכתב רחמנא למה לי איצטרך משום דכתיב והיו: ת"ר והיו שלא יקרא למפרע הדברים על לבבך יכול תהא כל הפרשה צריכה כוונה תלמוד לומר האלה עד כאן צריכה כוונה מכאן ואילך אין צריכה כוונה דברי ר' אליעזר א"ל רבי עקיבא הרי הוא אומר

דכתיב וראיתם אותו * פרע לכסות לילה (שם ד' ס"ז): **גמ'** * ש"מ * מזה צריכות כוונה. שהא מתכוין לשם מזה ומקשה לרבה דאמר במסכת ראש השנה (דף ס"ה.) התוקע לשיר ילא: כוון לקרות. אבל ללאת ידי מזה לא צעיקן שהא מתכוין אלא לקרות צמורה בעלמא: הא קא קרי. הא בקורא קא עסיק תנא ואמי דקמי היה קורא צמורה: בקורא להגיה. את הספר אם יש בו טעות דאפילו לקריאה נמי לא מתכוין: כנסת. כלשון הקדש: מדברים הדברים. דהוה ליה למכתב והיו דברים האלה (דברים ו) למדרש שיקרא הדברים כסדרן ולא למפרע כגון ובשעריך ביתך מזוזות: לימא קסבר ר' וכו'. מדליתריך ליה קרא לק"ש שמהא ככתבה סבירא ליה צאשר כל התורה ככל לשון גאמרה לקרות: משום דכתיב שמוע. דלא מדרוש שמוע בכל לשון שאתה שומע כרבנן: עד כאן. עד על לבבך: איכא

היה קורא פרק שני ברכות

יג:

איכא דמתני לה. להא דרבה זב"ח: צריך ראשון. כל פרשת שמע: ע"כ מצות כוונה כו'. כולה מפרש לה ואולי (א): א"ר יאשיהו עד כאן. פרק ראשון: מצות כוונה כו'. קס"ד דכוונה בלא קריאה: מכאן ואילך. פרשת והיה אם שמע: שפיר שמה כנגד הלב. דהא

אשר אנכי מצוך. דאי דקרא אמרת הוה ליה למכתב אשר צויתך דמתוך משמע אפילו מכאן ואילך ומ"מ אלטרין הלכה דאי לא הוה אמינא דאף פרשה שמייה בכלל: אמר רבא הלכה ברבי מאיר. והכי הלכתא דקמ"ל כרנא דהוא בתראה: ע"ל פבבך

ושמתם דכתיב לאו בקריאה וכוונה איירי אלא בשמעת תפילין של יד שיהא שם אותה על גובה של יד כנגד הלב על קבורת הרוח ברדיון: ה"ג שהוא דברי טורה כתיב. כדמוכח קרא ולמדתם אותם את בניכם וגו' (א): עד כאן. פסוק ראשון לבדו: ונדל"ט. ולא נח"מ דכל כמה דאמר אה בלא דל"מ לא משתמע מידי ומה בלע בהארכתו אבל דל"מ יאריך עד כשיעור שיעשו בלבו יחד בשמים ובאריך ולא רבע רוחותיה כדמפרש לקמן: ובלבד שלא יתוּף נח"מ. בשביל אריכות הדל"מ לא ימחר בקריאתה שלא יקראנה בחטף (א) בלא פתח ואין זה כלום: דאמליכותיה למעלה וכו'. שהארכת שיעור שתחשוב בלבך ה' אחד בשמים ובאריך וד' רוחותיה: בעמידה. אפי' לב"ה דאמר (לשיל א.) עוסקין במלאכתן וקורין ומחליטין וקורין מודים הם שצריך לעמוד במקום אחד עד המקרא הזה לפי שעד כאן מצות כוונה: לא חויגא דמקבל עליה מלכות שמים. שהיה שונה לתלמידיו מקודם זמן ק"ש וכשהגיע הזמן לא ראינו מפסיק: חוזר וגומר. לאחר שעמדו התלמידים: דאף מהדר. לשנות לתלמידים בכל יום שמעתא דאית בה יציאת מנצרים במקום פרשת יציאת ואמת ויציב: טמנה. בזמן ק"ש: בפסוקא קמא לערין. אם ראינו מנמנס לערני עד שאנער יפה בפסוק ראשון: פיקדן. שוכב על גבו ופניו למעלה: לייט אמאן דגני אפיקדי. שמה יתקשה אברו בתוך שנתו ונראה

יאשר אנכי מצוך היום על לבבך מכאן אתה למוד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר"ע איכא דמתני לה אהא דתניא (ה) הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו ר' אחא משום ר' יהודה אומר כיון שכונן לבו בפרק ראשון שוב אינו צריך אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הלכה כר' אחא שאמר משום ר' יהודה תניא אידך והיו שלא יקרא למפרע על לבבך ר' זוטרא אומר עד כאן מצות כוונה מכאן ואילך מצות קריאה רבי יאשיהו אומר עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש מכאן ואילך מצות קריאה דכתיב לדבר בם הכא נמי הא כתיב ודברת בם ה"ק עד כאן מצות כוונה וקריאה מכאן ואילך קריאה בלא כוונה ומאי שנא עד כאן מצות כוונה וקריאה דכתיב על לבבך ודברת בם התם נמי הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא מבעי ליה לכדברי יצחק (ב) דאמר (ג) ושמעתם את דברי אלה צריכה שתהא ישימה כנגד הלב: אמר מר ר' יאשיהו אומר עד כאן מצות קריאה מכאן ואילך מצות כוונה מ"ש מכאן ואילך מצות כוונה משום דכתיב על לבבכם הכא נמי הא כתיב על לבבך ה"ק עד כאן מצות קריאה וכוונה מכאן ואילך כוונה בלא קריאה ומ"ש עד כאן מצות קריאה וכוונה דכתיב על לבבך ודברת בם התם נמי הא כתיב על לבבכם לדבר בם ההוא בדברי

בעמידה. בירושלמי מפרש לאו דאי היה יושב עומד אלא דאם היה מהלך עומד אע"ג דב"ה אמרי כל אדם קורא כדרכו מ"מ מצוה מן המוצמד לעמוד כשהוא מהלך לפי שאינו מיושב כל כך ואינו יכול לסין כשהוא מהלך כאשר היה עומד וכן הלכה דמהלך בדרך מצוה לעמוד בפסוק א' ובעיני כונה בפסוק ראשון לבד וכן יציאת בתנחומא (ד) רב יהודה בשם שמואל אמר אסור לקבל עליו עול מלכות שמים כשהוא מהלך אלא יעמוד ויקרא וכשיגיע לואהבתי ילך לדרכו: שואל מפני הדיאה וכו'. ר"מ ור' יהודה הלכה כרבי יהודה דאמר אפילו בלמנע משיב מפני הכבוד א"כ נראה שמותר לענות קדים וקדושה בלמנע ק"ש דאין לך מפני הכבוד גדול מזה אבל בלמנע י"ח אסור (ה) דמשמע (ו) לקמן בפ' אין עומדין (ז) (ח) דבין גאולה לתפלה אין לענות וכ"ש בתפלה עצמה ומי שמתפלל לבדו וש"ס מגיע למודים יסחה למודים אבל לא יאמר מודים יודוקא שהיה בלמנע הברכה אבל צפוף הברכה לא דנראה כנורע בשביל הברכה ואמרין (ק) לקמן ד' (ל) דאין לכרוע בכל ברכות אלא באותן שתקנו חכמים ור"מ היה רגיל שהיה ממתין בעושה פלא כדי לענות קדים וקדושה עם הצנור והי' סובר אפי' שהיה כדי לגמור את הכל איש תחר לראש: ימים

תורה כתיב וה"ק רחמנא אנמירו בנייכו תורה כי היכי דליגרסו בהו: ת"ד ששמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד (ב) עד כאן צריכה כוונה הלב דברי ר"מ אמר רבא הלכה כר"מ (ג) תניא סומכוס אומר יכל המאריך באחד מאריכין לו ימיו

Ce qui est dit par Rabi Méir sera étudié ultérieurement

Programme du Lundi

Etudier la Mah'loket entre Rachi et Tosfot sur le sens de להגיה קורא. La Guemarra de Rosh Hachana rapportée ensuite permettra de comprendre ce que d'autres Richonim ont dit, ainsi que d'approfondir le sens de Rachi.

רבינו חננאל

מתני'. היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא. אוקימנא למתניתין בקורא להגיה, שאינו קורא המילה בניקודה אלא בכתיבה, כגון מיקרא קורהו מקרא כלומר חסר יו"ד, כענין הזה הוא קורא להגיה וזה שצריך לכיון את לבו. אבל מי שהיה קורא במסורת המקרא והגיע זמן קריאת שמע בעת שהוא קורא בפרשת שמע, אע"פ שלא קרא בכוונת הלב בשעת קריאת שמע יצא. שמעינן מיניה דמצות אינן צריכות כונה וברכות אינן מעכבות זו את זו. ובפירוש אמרו בתלמוד ארץ ישראל אמר ר' אבין זאת אומרת ברכות לא מעכבות. והא דאוקימנא

תוספות יג.

מפני הכבוד: בקורא להגיה. פירש בקונטרס שאין מתכוין לקרות. תימה אכתי הא קא קרי. ע"כ נראה בקורא להגיה שאינו קורא התיבות כהלכתן ונקודתן אלא ככתיבתן קרי כדי להבין צחסרות וציתרות כמו לטטפת ומזוזת ואם כוון לבו לאו דוקא אלא כלומר לקרות כדין נקודתן וכהלכתן:

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה כח.

בימות החמה שלחו ליה לאבוה דשמואל
לכפאו ואכל מצה יצא כפאו מאן אילימא
כפאו שד והתניא ^סעתיים ^סחלים עתים
שוטה כשהוא חלים הרי הוא כפקח לכל
דבריו כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל
דבריו אמר רב אשי שכפאוהו פרסיים
אמר ^סרבא זאת אומרת ^סהתוקע לשיר
יצא פשיטא היינו הך מהו דתימא התם
אכול מצה אמר רחמנא והא אכל

דף כח:

אבל הכא יזכרון תרועה כתיב והאי מתעסק
בעלמא הוא קמ"ל אלמא קסבר רבא ^סמצות
אין צריכות כוונה איתיביה ^סהיה קורא
בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא
ואם לאו לא יצא מאי לאו כוון לבו לצאת לא
לקרות לקרות הא קא קרי בקורא להגיה

רש"י

ומצות לא ניתנו ליהנות: אבל לא
בימות החמה. דאיכא הנחת הגוף:
שכפאוהו פרסיים. ואע"ג שלא
נתכוון לצאת ידי חובת מצה כליל
ראשון של פסח יצא: הסוקע לשיר.
לשורר ולומר כך שמעתי מפי מורי
הזקן. וביסודו של מורי רבי יצחק בן
יהודה ראיתי התוקע לשד להצריח
רוח רעה מעליו: פשיטא. דזאת
אומרת כן: מהו דסימא התם אכול
מצה קאמר רחמנא והא אכל
ונהנה באכילתו הלכך לאו מתעסק
הוא שהרי אף לענין חיוב חטאת
אמרינן (כריתות דף י"ט:) המתעסק
בחלבים ובעריות חייב שכן נהנה:

דף כח:

קא משמע לן. דאע"ג דמתעסק הוא יצא דמצות אין צריכות כוונה:
זמן המקרא. של קריאת שמע והוא היה קורא בתורה פרשת שמע:
קורא להגיה. אף קרייה אין כאן אלא מגמגם: דקא מננה נבוחי.

תוס' שם

דקא מנבח נבוחי. פ"י בקונט'
דאינו תוקע כשיעור תקיעה
המפורש צמשתנו וקשיא דאם כן
אפילו נתכוון נמי לא נפיק ונראה
לי מנבח נבוחי שאין מתכוין לתקוע
שיעור תקיעה ותקע שיעור תקיעה
ושמא כך רוצה לומר בקונט' אי
נמי כעין שפירש בקונט' לקמן בפרק
בתרא (דף לג:) מתעסק שהיה נופח
בשופר ועלמה לו צידו תקיעה:

Programme du Mardi

Enumérer les trois explications de Léhaguia qui ressortent des Richonim

רבינו יונה על הרי"ף מסכת ברכות דף ז עמוד א

היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא וכו' בגמ' פריך שמעינן מינה דמצות צריכות כוונה כלומר מדקתני אם כוון לבו שמעינן דמאי דלא אפשר לן בכולה תלמודא בהדיא אי מצות צריכות כוונה אי לא דפשטינן לי' מהכא דצריכות כונה שהרי אומר שלא יצא אלא בשכוון לבו ומהדרין מאי אם כוון לבו לקרות כלומר לא תפשוט מהכא דמצות צריכות כוונה דמאי דקתני אם כוון לבו אינו ר"ל שיכוין את לבו לצאת אלא שיכוין לבו לקרות בלבד ומקשינן לקרות והא קא קרי כלומר היאך אפשר לפרש אם כוון לבו לקרות שהרי מתחלה ג"כ היה קורא ומה מוסיף בכוונה ותרצינן בקורא להגיה כלומר דלמא מצות אין צריכות כוונה והקריאה שהיה קורא מתחלה לא היתה לכונת קריאה אלא להגיה בלבד ולפיכך קתני שאם כוון לבו לקריאה ממש יצא ואע"פ שלא כוון לבו לצאת ידי ק"ש ויש מפרשים דקורא להגיה ר"ל דרך חסרות ויתרות כגון שהיה קורא לטוטפות לטטפת ויש מפרשי' עוד שהיה קורא כדינו אלא שהקריאה שהיא להגיה אינה חשובה כקריאה ואח"כ נתכוין לקריאה ממש וכל זה דוחק ומשום הכי נראה למורי הרב נר"ו דקורא להגיה ר"ל שהיה מגיה ודרך המגיה הוא כשמביט בשני הספרים שלפניו כדי לתקן מהאחד לחבירו שפעמים מזכיר התיבות והפסוקים כמו שזה ג"כ דרך הסופר בשעה שכותב לבטא בשפתים ומש"ה אמר שאם היה קורא בזה הענין מתחלה ונתכוין אח"כ כשהגיע לפרשת ק"ש לקרות כל הפסוקים כדין יצא וכיוצא בזה אמרו גבי שופר (ר"ה ד' לב ב) דהשומע מן המתעסק לא יצא והיונן בה שמעת מינה דמצות צריכות כונה ומהדרין דלמא דקא מנבח נבוחי ור"ל שאפי' להשמיע קול לא נתכוון אלא שהיה מתעסק ולא חשב להשמיע קול באותה שעה אלא שיצא הקול מעצמו :

* Comment comprenez-vous la deuxième explication de la Chita Mekoubetset ?

שיטה מקובצת מסכת ברכות דף יג עמוד א

וקורא להגיה יש מפרשים שהיה קורא דרך חסירות ויתרות כגון לטוטפות לטטפת. ויש מפרשים שהיה קורא כדינו אלא שהקריאה היתה להגיה ומתעסק דמי ואינה חשובה קריאה ואחר כך נתכוין לקריאה ממש. ודכותה גבי שופר דהשומע מן המתעסק אף על גב דעביד תקיעה ראויה לא יצא. אבל היכא דמכוין לקריאה ראויה הוה ליה כתוקע לשיר דאמרינן דיצא. והשתא לפום מסקנא דסוגיין משמע דסבירא לן דמצות אין צריכות כונה. ולקמן הויא פלוגתא דאשלי רברבי בקריאת שמע עד היכן צריך כונה:

* Comment le Rachba et le Ritva comprennent l'explication de Rachi ?

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף יג עמוד א

בקורא להגיה, פירשו רבי האי גאון ורש"י ז"ל לפי שצריך לכוין מיהא לקריאתה, וכ"כ הר"י בן גיאת ז"ל דהויא ליה כוונה זו כנתכוון שומע לשמוע ומשמיע להשמיע שאינה כוונה גמורה אלא שצריך מיהא כוונת שמיעה, ויש מי שפירש קורא להגיה שקורא התיבות ככתיבתן בחסרות ויתרות ואם קרא כן לא יצא עד שיתכוין ויקרא כקריאתו, ואינו מחזור דהא פשיטא שאם קרא ככתיבתן דלא יצא, והראשון עיקר

חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף כח עמוד ב

יש מפרשים שאינו קורא התיבות מתוקנות אלא קורא טטפת במקום טוטפות, וא"ת אם כיון לבו אמאי יצא, וי"ל דהכי קאמר שכיוון בלבו לקרות קריאה מתוקנת, ומיהו לא אתי שפיר לישנא דאם כיון לבו, ועוד דמשום דקרא תיבות מתוקנות אין לו לצאת דמתעסק במלאכתו בעלמא הוא, והנכון בקורא להגיה שאין כונתו לקריאה אלא לראות אם הספר מתוקן ואינו קורא אלא כמתעסק בעלמא ודינו כמתעסק דשופר ולא יצא, וכן פירש ר"י ז"

* Etudier la Mah'loket Ah'aronim sur Rachi (optionnel)

תוספות אנשי שם מסכת ברכות פרק ב

התיבות כהלכתן כו'. זהו שטת התוס' ומיאנו בדברי רש"י ז"ל שפ"י שאין מתכוין לקרות כי הוקשה להם הא אכתי קא קרי. ול"נ לקיים שיטת רש"י ז"ל וקושית התוס' י"ל בדרך זה דהא מבואר בדבריהם בכ"מ בש"ס וכ"ה בפוסקים אפילו למ"ד מצות א"צ כוונה היינו בסתם דהיינו שעושה המצוה ואינו מתכוין לא לשם מצוה ולא לדבר אחר. אבל כשמתכוין לאיזה ד"א לא יצא ידי חובת המצוה אליבא דכ"ע

ראש יוסף מסכת ברכות דף יג עמוד א

ופירש"י שיתכוין לקרות בעיני עכ"פ כמצות קריא' והגית יומם וגו' אבל כיון רק להגיה נהי דמצות א"צ כוונ' זה הוה כמתכוין שלא לצאת

דברי דוד (נחלת דוד) מסכת ברכות דף יג עמוד א

גמ' ש"מ מצות צריכות כוונה כו' בקורא להגיה. רש"י פירש דאינו מתכוון אף לקרות, והקשו בתוס' דמ"מ הא קא קרי, עי"ש מה שפירשו דאם כוון לבו לאו דוקא אלא כלומר לקרות כדין כנקודתן וכהלכתן. והוא דחוק מאוד לומר דאם כוון לבו לאו דוקא. לכך נראה דאם כוון דוקא קתני, דאמרין במס' ראש השנה (לב, ב) דהמתעסק ודאי לא יצא, ומשנה שלימה שנינו שם דמתעסק לא יצא, ובתוקע לשיר אמר רבא דיצא (שם כח, א) ואמרין עלה אלמא קסבר רבא מצות אין צריכות כוונה, וההפרש בין מתעסק לתוקע לשיר הוא כך, דמתעסק אף לתקיעה בעלמא לא קמכוון רק שהיה נופח בשופר ועלתה בידו תקיעה, או שהיה מתכוון לתקוע פחות משיעור תקיעה ועלתה בידו תקיעה שלימה, אבל התוקע לשיר נתכוון לתקוע שיעור תקיעה רק לא לצאת ידי חובתו משום מצוה רק לשיר בעלמא, עי"ש היטב בתוס' ד"ה דקא מנבח נבוחי (שם כח, ב), וברש"י (שם לג, ב). ומעתה בקורא להגיה שאינו מכוון לקרות התיבות כהלכתן כמ"ש התוס', אם אירע דשלא במתכוון אמר התיבות כהלכתן ודאי דלא יצא דדמי ממש למתעסק, וא"כ מתניתין דידן מיירי בהכי בקורא להגיה ואמר התיבות כהלכתן, ואפ"ה קתני דוקא אם כוון לבו לכך היינו לקרות התיבות כהלכתן דאז יצא מכלל מתעסק אז יצא, אבל אם לא כוון לבו רק שנזדמן לו שאמר התיבות כהלכתן באקראי בעלמא, ודאי דלא יצא אף אם מצות אין צריכות כוונה, דזה גרע טפי דהוי כמתעסק, וזהו לדעתי כוונת רש"י, ולק"מ מה שהקשו בתוס' ודו"ק

Programme du Mercredi

2. ביאור דברי הרמב"ם

Etudier les différentes façons d'expliquer le Rambam, et ce qui ressort du Din de Rabi Méir sur le premier Passouk

רמב"ם (קריאת שמע, פ"ב ה"א)

הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו יצא, אפי' היה קורא בתורה כדרכו או מגיה את הפרשיות האלו בעונת קריאה יצא והוא שכיון לבו בפסוק ראשון

חידושי הרשב"א מסכת ברכות דף יג עמוד ב

שמע ישראל ה' וכו' עד כאן צריך כונת הלב דברי רבי מאיר אמר רבא וכן הלכתא, וכדאמר נמי רב יצחק בריה דרב שמואל בר שילא וכן רבה ורב יוסף כדאיתא בסמוך, וכוונה זו מסתברא לי דדוקא לכתחלה הא לא כיון יצא דהא קיימא לן דמצות אין צריכות כוונה ואפילו פסוק ראשון דאם איתא דכל הני אפילו בדיעבד קא מייירי לידוק מנייהו מצות צריכות כוונה כדדייקין ממתניתין דקתני אם כיוון לבו יצא, אלא ודאי כדאמרן דמשום דקתני במתניתין אם כיון לבו יצא משמע הא לא כיון לא יצא ולפום כן אתי למידק מינה דמצות צריכות כוונה, אבל הני צריך קא אמרי וצריך לכתחלה ולמצוה כתקנה הוא הא דיעבד יצא, ותמהני על הרמב"ם ז"ל שכתב הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו יצא ואפילו היה קורא בתורה כדרכו או מגיה את הפרשיות עכ"ל, ואי איתא כי דייקין ממתניתין שמעית מינה מצות צריכות כוונה אמאי דחין לה ה"ל למימר אין הכי נמי ובפסוק ראשון, ולולי שהוא ז"ל בעצמו פסק מפסוק ראשון ואילך שאפילו קורא להגיה יצא היה אפשר לתרץ דהא קתני במתניתין היה קורא את שמע אם כיון לבו יצא משמע שצריך כוונה בכולי קריאת שמע והיינו דקשיא ליה ופריק דכוליה בעינן שלא יהא קורא כמגיה, אלא שהוא ז"ל פסק תרתי דכל חדא מגלה על חברתה דליתה, אבל בתוספתא יראה קצת שאם לא כיון לא יצא דתניא התם הקורא את שמע צריך שיכוין את לבו רבי אחאי אומר משום ר"י אם כיון את לבו בפרק ראשון אע"פ שלא כיון את לבו בפרק אחרון יצא, אלא מיהו לאו ראייה היא דיצא דקאמר לאו למימרא שאם לא כיון לבו לא יצא אלא שאם לא כיון לא יצא ידי מצוה כתקנה קאמר וצריך ואינו צריך קאמר וכדקתני לה לההיא בגמרין, ואפשר לי לומר עוד דפסוק ראשון צריך כוונה ואפילו בדיעבד ואין דבר זה תלוי באיך דמצות צריכות כוונה דהתם בכוונה לצאת הדברים אמורים אבל כאן צריך כוונת הענין כלומר שלא יהרהר בדברים אחרים כדי שיקבל עליו מלכות שמים בהסכמת הלב, וכענין שאמרו ג"כ בברכה ראשונה של תפלה בשלהי פ' אין עומדין [ל"ד ב'], והטעם שבשאר מצות שהן מצות עשה כל שעשה מצותו אע"פ שלא נתכוין לה הרי קיים מצותו אלא שאין זה מן המובחר, וכ"ש שיצא אם כיון לצאת אף על פי שהרהר באמצע המצוה, אבל אלו שהן קבלת מלכות שמים או סדור שבחים אינו בדין שיהא לבבו פונה לדברים אחרים, וזו היא שחלקו בין ברכה ראשונה לשאר הברכות או בין פסוק ראשון לשאר שמים הדברים תלוין במצות צריכות כונה או אין צריכות מה לי ברכה ראשונה מה לי שאר הברכות, וזה נראה יותר וזה דרך האמת, והא דקא בעי שמעת מינה מצות צריכות כוונה משום דמשמע ליה דבכולי ק"ש קאמר ואפשר היה לו לתרץ כאן בפסוק ראשון כאן בפסוק ראשון ואילך, וכן נראה גם מדברי הראב"ד ז"ל בשלהי פרקין, ומפסוק ראשון ואילך אפילו קורא להגיה ממש יצא דהא מכאן ואילך אין צריך כוונה כלל וכמ"ש הרמב"ם ז"ל, ואפשר דאע"ג דמדרבנן היא כונת קריאה מיהא בעינן וכן נראה מדברי הראב"ד ז"ל.

כסף משנה הלכות קריאת שמע פרק ב הלכה א

הקורא את שמע וכו'. פ"ב דברכות (דף י"ד:) ת"ר שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד עד כאן צריך כוונת הלב דר"מ אמר רבא הלכה כר"מ ואף ע"ג דאיכא התם אמוראי אחריני דפסקי כתנאי אחריני רבא הוי בתרא מכלהו והלכתא כוותיה וכן פסק הרי"ף ז"ל. ושם (דף י"ג.) בראש הפרק היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא ובגמ' ש"מ מצות צריכות כוונה מאי אם כיון לבו לקרות לקרות והא קא קרי בקורא להגיה את הספר אם יש בו טעות דאפילו לקריאה לא מכוין. וסובר רבינו דהאי אוקימתא היא לפום מאי דמתמה ש"מ מצות צריכות כוונה וקאמר דא"צ כוונה ומאי אם כיון לבו אם כיון לקרות אבל לדידן דקי"ל שצריך לכיין בפסוק ראשון פירושא דמתני' היינו היה קורא בתורה אפילו להגיה אם כיון לבו בפסוק ראשון יצא ואם לא כיון לבו בפסוק ראשון אפילו היה קורא שלא להגיה לא יצא ואין להקשות הא אפילו למאי דהוה ס"ד למ"ד א"צ כוונה כלל קורא להגיה לא יצא וכל שכן לדידן דמצריכין כוונה דהיא הנותנת דלמאי דהוה ס"ד כיון שאין שם כוונה אפילו בפסוק ראשון בעינן מיהא כוונה לקרות אבל לדידן דאיכא כוונה גמורה בפסוק ראשון שאר פרשיות אפילו קראן להגיה לית לן בה

פני יהושע מסכת ברכות דף יג עמוד ב

ת"ר שמע ישראל עד כאן צריכה כוונת הלב. אמר רבא הלכה כר"מ. כבר כתבתי לעיל בסמוך דהאי כוונת הלב לא הוי דומיא דמצות צריכות כוונה דאיירי ביה לעיל דהאי כוונה דהכא לאו לענין לצאת איירי אלא קבלת עול מלכות שמים, וכן נראה דאי לא תימא הכי תיקשי דרבא אדרבא ממ"נ דאי סבירא ליה פסוק ראשון דשמע ישראל לבד הוא מדאורייתא כמו שכתבו קצת פוסקים ומש"ה סובר דצריכה כוונה הא בפרק ראוהו ב"ד [ר"ה כ"ח ע"ב] מסיק רבא דמצות אין צריכות כוונה אפילו מדאורייתא ומדמה הש"ס התם שופר לק"ש ואי ס"ל דכל הפרשה כולה היא מדאורייתא ואפ"ה לא בעי כוונה א"כ מ"ש פסוק ראשון דמצריך ביה כוונה אלא על כרחך דהאי כוונה דהכא היינו קבלת מלכות שמים כדפרישית, ולפי"ז שפיר מצינו למימר דרבא סובר דכל הפרשה ראשונה היא מדאורייתא כדאשכחן לר"ע בברייתא דלעיל דעל כרחך סובר דכל הפרשה מדאורייתא מדמצריך כוונה ובהא מילתא דהוי מדאורייתא לא אשכחן דפליג ביה ר"מ. מיהו מלשון הרמב"ם ז"ל בחיבורו [פ"ה מהלכות ק"ש ה"א] שכתב להדיא דאפילו בפרשה ראשונה יצא אפילו בקורא להגיה חוץ מפסוק ראשון דבעי כוונה א"כ נראה מדבריו שיצא לו מדברי רבא שפסק הלכה כר"מ ומשמע ליה דהאי כוונה דהכא הוי דומיא דכוונה דלעיל ולפי"ז נראה דס"ל דפסוק ראשון לבד הוי דאורייתא אלא שעדיין צ"ע, ודעתי לפרשו אי"ה בקונטרס אחרון

Programme du Jeudi

3. פסק הלכה

Etudier les psakim suivants. (Attention de ne pas se perdre dans la Souguia de מצוות צריכות כוונה)

טור אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ס

והא דתנן אם כיון לבו יצא (ו)לא שכיון לקרות כדי לצאת מצות קריאה שהרי מצות אין צריכין כוונה אלא פי' מתחילה היה קורא להגיה (ז)וקורא חסרות ויתרות ככתיבתן כאדם שקורא על פי המסורה ומדקדק וקאמר שאם כיון לקרותה בקריאתה יצא ובעל הלכות גדולות פסק דמצות צריכין כוונה וצריך שיכוין לצאת וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל

בית יוסף אורח חיים סימן ס

והא דתנן אם כיון לבו יצא לא שכיון לקרות וכו'. רבינו הביא משנה זו לעיל לענין ברכות אינן מעכבות ועכשיו בא לפרש הא דקתני אם כיון לבו יצא מה כוונה היא זו דבגמרא (ברכות יג.) אמרינן שמע מינה מצות צריכות כוונה ודחי אם כיון לבו לקרות והא קא קרי בקורא להגיה. ופירש רש"י שמעת מינה מצות צריכות כוונה. שיהא מתכוין לשם מצוה ותיקשי לרבה דאמר במסכת ר"ה (כח.) התוקע לשיר יצא: כיוון לקרות. אבל לצאת ידי מצוה לא בעינן שיהא מתכוין אלא לקרות בתורה בעלמא: הא קא קרי. הא בקורא קא עסיק תנא ואתי דקתני היה קורא בתורה: בקורא להגיה. את הספר אם יש בו טעות דאפילו לקריאה נמי לא מתכוין: והתוס' (ד"ה בקורא להגיה) תמהו על פירוש זה וכתבו נראה בקורא להגיה שאינו קורא התיבות כהלכתן ובניקודן אלא ככתבן קרי כדי להבין בחסרות ויתרות כמו לטטפת ומזוזת ואם כיון לבו לאו דוקא אלא כלומר לקרות כדין כנקודתן וכהלכתן וה"ר יונה (ז. ד"ה היה קורא) פירש דקורא להגיה היינו שהיה מגיה ודרך המגיה הוא כשמביט בשני הספרים לתקן מהאחד לחבירו שפעמים מזכיר התיבות והפסוקים כמו שזה גם כן דרך הסופר לבטא בשפתים וקאמר שאם היה קורא בענין זה מתחלה ונתכוין אח"כ כשהגיע לפרשת ק"ש לקרות כל הפסוקים כדין יצא ע"כ. ורבינו כתב כפירוש התוספות. וזה לשון הרמב"ם בפ"ב (ק"ש ה"א) הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו אפילו היה קורא בתורה כדרכו או מגיה את הפרשיות האלו בעונת קריאה יצא והוא שכיון לבו בפסוק ראשון עכ"ל וכבר בארתי טעמו בביאורי לספר אהבה (כס"מ שם)

בית יוסף אורח חיים סימן סג

כתב הרמב"ם (ה"א) הקורא את שמע ולא כיון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל לא יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו יצא אפילו היה קורא בתורה כדרכו או מגיה את הפרשיות עד כאן וכתב הרשב"א בפרק היה קורא (יג: ד"ה שמע) דלכולי עלמא פסוק ראשון צריך כוונה ואפילו בדיעבד ואפילו למאן דאמר מצות אין צריכות כוונה דהתם בכוונה לצאת הדברים אמורים אבל צריך כוונת הענין כלומר שלא יהרהר בדברים אחרים כדי שיקבל עליו מלכות שמים בהסכמת הלב וכענין שאמרו ג"כ בברכה ראשונה של תפלה בשילהי פרק אין עומדין (לד:) והטעם שבשאר מצות שהן מצות עשייה כל שעשה מצותו אע"פ שלא נתכוון לה הרי קיים מצות עשייתו אלא שאין זה מן המובחר וכל שכן שיצא אם כיון לצאת אע"פ שהרהר באמצע המצוה אבל אלו שהן קבלת מלכות או סידור שבחים אינו בדין שיהא לבבו פונה לדברים אחרים וזו היא שחילקו בין ברכה ראשונה

לשאר הברכות או בין פסוק ראשון לשאר שאם הדברים תלויים במצות צריכות כוונה או אין צריכות מה לי ברכה ראשונה מה לי שאר ברכות עכ"ל

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן ס

סעיף ד

י"א שאין מצות צריכות כוונה, וי"א שצריכות כוונה לצאת בעשיית אותה מצוה, וכן הלכה

סעיף ה

הקורא את שמע ולא כוון לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל, לא יצא ידי חובתו. והשאר, אם לא כוון לבו אפילו היה קורא בתורה, או מגיה הפרשיות האלו בעונת קריאת שמע יצא, והוא שכוון לבו בפסוק ראשון

מגן אברהם סימן ס

ג. וכן הלכה. ודוקא במצות דאורייתא אבל מצות דרבנן א"צ כוונ' [רדב"ז ח"א כ' / ח"ד אלף צד / ומ"צ ח"ב ס"ב כ"ה סי' תקפ"ט]

ד. יצא. אע"ג דבסעיף ד' פסק דמצות בעי כוונה היינו שיכוין לצאת אבל כוונת הלב שישים על לבו מה שהוא אומר א"צ אלא בפ' ראשון עב"י סי' ס"ג ס"ד בשם הרשב"א ואע"ג דאמר' בגמ' בקורא להגיה לא יצא היינו כשאינו קורא כהלכתו כמ"ש תר"י אבל בקורא כהלכתו יצא כנ"ל ובכ"מ פ"ב משמע דס"ל דאפי' לא כיון לצאת רק בפ' ראשון יצא וכ"מ לשון הרמב"ם ועמ"ש סי' ס"ג ס"ה

מחצית השקל אורח חיים סימן ס

ובכסף משנה כו' דאפילו לא כיון כו' יצא. דהקשה קושית מ"א על הרמב"ם, כנזכר לעיל, ותירץ דדברי הש"ס דמוקי בקורא להגיה לפי מאי דסלקא דעתך, אבל לדידן דקיימא לן כר' מאיר דף (י"ד) [יג] [ע"ב] דפסוק א' צריך כוונת הלב ולא יותר, אבל פסוק ראשון בעי כוונה גמורה וכיון דאיכא כוונה גמורה בפסוק ראשון שאר פרשיות אפילו קרא להגיה לית לן בה, עכ"ל הכסף משנה. והשתא מאי דתנן אם כיון לבו יצא, היינו בפסוק א' אפילו קרא שאר הפרשיות להגיה, ואם לא כיון בפסוק א' אפילו קרא כל הפרשיות שלא להגיה לא יצא, כן הוא תמצית דברי הכסף משנה. והטעם י"ל לדעת הכסף משנה דבשאר פרשיות אפילו לא כיון לצאת יצא, דסבירא ליה כהרשב"א [שו"ת ח"א סימן שכ] (הובא במ"א סימן ס"ג ס"ק ח') דפסוק א' לבד הוא דאורייתא ומכאן ואילך הוי דרבנן, וסבירא ליה כמו שכתב מ"א [כאן] ס"ק ג' דבמצוה דרבנן אין צריך כוונה. ואפשר לזה נתכוין מ"א במה שכתב סוף ס"ק זה ועיין מה שכתבתי סימן ס"ג סעיף ה

פרי חדש אורח חיים סימן ס סעיף ד

לשון המחבר [סעיף ה] הוא לשון הר"מ במז"ל ריש פרק ב' מהלכות קריאת שמע, ובגמרא [ברכות יג, א] הכי איתא אהא דתנן היה קורא בתורה אם כיון לבו יצא, אמרינן שמע מינה מצוות צריכות כוונה ומשנינן בקורא להגיה ואם כיון לבו דקתני הוא לקרות. והקשה הרשב"א בחידושו [שם יג, ב ד"ה שמע] אהא דכתב הרמב"ם [שם] דפסוק ראשון בעי כוונה ומפסוק ראשון ואילך יצא אפילו במגיה, אם איתא כי דייקנן ממתניתין שמע מינה מצוות צריכות כוונה, אמאי לא דחי דאין הכי נמי ובפסוק ראשון. ואין לומר דמתניתין משמע שצריך כוונה בכלי קריאת שמע, והיינו דקשיא ליה, ופריק דכולי בעינן שלא יהא קורא להגיה, דברי הרב [הרמב"ם] ז"ל פסק הפך מזה עד כאן. ולענ"ד ענין הרמב"ם לחוד וענין הסוגיא לחוד, דכי היכי דדייקנן הכא מצות צריכות כוונה, אמאי לא דייקנן נמי לקמן בהא דקאמרינן [שם יג, א] עד כאן צריך כוונת הלב. ועוד אי מצות צריכות כוונה ליבעי כולה קריאת שמע וכולה תפילה כוונה, ואם אין מצות צריכות כוונה אפילו פסוק ראשון או ברכה ראשונה לא ליבעי, אלא הדבר ברור כמו שכתב הרב הנזכר ז"ל דהך כוונה דקאמרינן הכא גבי קריאת שמע הוא כוונה

בענין שלא יסיח דעתו לדברים אחרים, ואפשר שהוא מכין הענין וקורא בתורה בכוונה, ומיהו אינו מכין לצאת ידי חובת קריאת שמע באותה קריאה, וכי דייקין ממתניתין הכי דייקין דכין דקתני סתמא אם כיון לבו דמשמע דהיינו כולי פרשה אי אפשר לפרש מתניתין דהך כוונה הוי כוונת הענין, דהא לא בעינן כוונה אלא בפסוק ראשון או עד על לבבך, אלא על כרחך כיון לבו דקתני היינו כיון לבו לצאת ידי חובת קריאת שמע ולא כוונת הענין, וא"כ שמע מינה מצוות צריכות כוונה. ומשנינן לעולם דמצוות אינן צריכות כוונה אלא דמכל מקום כוונת קריאה מיהא בעינן ולא בקורא להגיה ולעולם דלא מכין לצאת ידי חובת קריאת שמע, ואפילו הכי יצא, אבל הרמב"ם והמחבר סבירא להו דסבירא לן בעלמא דמצות צריכות כוונה לצאת ידי חובתן לא הוצרכו לבאר שזה שהיה קורא בתורה פשיטא שצריך שיכין לצאת בקריאתו ידי חובת קריאת שמע, דאם לא כן אפילו אי קורא בתורה בכוונת הענין אינו יוצא ידי חובת קריאת שמע. ומה שכתבו והשאר אם לא כיון לבו ומגיה הפרשיות יצא, היינו שכיון לצאת ידי חובת קריאת שמע אלא שהפליג לבו לדברים אחרים וקורא להגיה אבל לעולם מכין לצאת ידי חובת קריאת שמע באותה קריאה, דאי לא אפילו כיון לבו בכלי פרשה דהיינו כוונת הענין מילתא דפשיטא דלא יצא למאן דפסק מצות צריכות כוונה, וזה ברור. ועיין מה שכתבתי סימן תקפ"ט סעיף ח' בסייעתא דשמיא

Etudier le Michna Broura סעיף ד – ה

Le premier Biour Halah'a ד"ה י"א שאין מצוות צ"כ

Bon Limoud sur Matmidim !

הלכות קריאת שמע סימן ט

הירושלמי ד' ו' מוס' ק"ש (ד) עם הברכות: ג' סדר הברכות אינו מעכב * שאם הקדים (ה) שנייה לראשונה (ו) יצא ידי חובת ברכות: ד' * וי"א שאין מצות צריכות כוונה * וי"א (ח) שצריכות כוונה (ט) * לצאת בעשיית והל"ש פ"ב ד"ה

שערי תשובה

מהר"ם ויולג' ו"ל שציוס הכפורים י"ל אהנה רנה ודברים של טעם הם למניני מדע כו' וע"ש שכתב שבכח"ו מהרמ"ו מלאחי שז"ל ליראה ולהאנה את הולאחי אתכס מארח מלרים עכ"ל. וכח המ"א שזר"ג גם כן לכרין וכו' את אשר הקפנת את ה' אלהיך וגו' יכרין זה צלמורו וזההנה לאספוקי צלמו פועם שלל היה צלהנה ע"ש. וקודם ק"ש יכרין לקיים מ"ע של ק"ש. מי שהיה מברך ברכות ק"ש ומלא עזמו צהאל הגדול וגסמפק לו אי קאי בשם קדשך הגדול צטחמו שצלהנה עולם או צהגצור והנורא קדוש הוא שצברכת יולר אור חוזר לצרכה ראשונה. פרי הארץ חלק א"ח סימן ג'. אבל צתצונת גינת ורדים חלק א"ח כלל א' סימן י"א פסק שאינו חוזר לצרכה ראשונה דספק ברכות להקל. ומהיות טוב יחזור לראש צרכה

ביאור הלכה

רב האי הקדוש אינו מעכב כלל ומכיון שחזר אחר ק"ש הברכות יאל ידי חובת ק"ש כמקונה עדין צב"י נדוהתק לומר דזה דוקא אם היה אז צדעמו מיפק לנרך בברכות וזה איירי בלא היה צדעמו ועוד הלא הבי' סובר דאפילו לדעת ר"ה ביחיד יולא והש"ע אינו מחלק צדכריו. והלמח כמו שהעמקתי צפנים בשם הגר"א. ולפ"ו אפילו אם קרא ק"ש צמור ג' שעות והצרכות הוא מברך אחר ג' שעות אפי"ה זרין לקרות עוד הפעם ק"ש כמו שהביא הגר"א דבר זה מן הירושלמי עיי"ש דלא כהפמ"ג צ"א"כ בס"ק א': * שאם הקדים וכו'. עיין במ"ב בס"ק ו' במ"ש ואם צירך וכו' דלא מיבעי' לדעת הש"ע שפסק בס"ב צרכות אין מעכבות לק"ש דלא כרב האי צודאי אין מעכבות זו אח וזו ג"כ כמ"ש צב"י ואפילו לדעת רב האי שסובר צרכות מעכבות זו אח זו היינו דוקא צלצור ולא ביחיד כמ"ש צב"י ואף שהצ"ח והפרישה פליגי על צב"י צדעת הטור צדכר רב האי וסוברים דשזה ימד לצבור אבל כבר הסכים הר"מ הארוך והל"ח והט"ו והגר"א כפירוש צב"י ועיין במ"ו בסק"א:

* וי"א שאין מצות צ"ב. צין אם הוא עושה צעמו ואין מתכוין ללאת צה ידי חובת המלוה (צ"י רי"ג ורי"ט). וה"ה בכל מצות המלוה צלמריה כגון ק"ש וצמ"ו וי"א צדכר שאין צו אלא אמירה לבו"ע צרכה כונה. צ"י סימן חקפ"ט. וה"ה שמתכוין לפעולה זו שהוא עושה רק שאין מכיון ללאת צה ידי המלוה כגון צענין מקיעות שמוקע לשיר או להחלמד ודמוה צשאר המלוה אבל אם הוא מתעסק בעלמא וממילא עלה המלוה צידו כגון שנופח צשופר ועלה מקיעה צידו וכה"ה צשאר המלוה לבו"ע לא יאל. רמז"ן צמלחמות צרה"ה וצ"מ ברכות י"ג ע"א. וכה"ג מוכח מתר"י צמ"ש צענין קורא להגיה עיי"ש. ודע עוד דדוקא אם הוא יודע שהוא חייב עדיין צמלוה זו שהוא עושה אבל אם הוא סבור שהוא פטור ממנה כגון שנוטל לנכר ציוס א' דסוכות וקצבר שהוא ערב סוכות או שקצבר שולבו זה פסול הוא לבו"ע לא יאל. ורואי מ"ש צסימן חע"ה ס"ד דאם היה סבור שהוא חול או שאין זו מלה לא יאל ידי חובתו והרי צמדי דאכילה שאין מתכוין כמתכוין דמי כמ"ש המ"א שם ואעפ"כ לא יאל ואל" דאעפ"כ יש לדחות דאם הוא לפי מאי דפקינן בעלמא מצות צריכות כוונה ורק צעניני אכילה מחמת ההנאה שנתנה לא נוכל לנטול עשייתו כאלו לא עשה ונשכח הדבר כאלו מתכוין וע"כ אמרינן דאם לא ידע שהיוס פסק לא נוכל לומר עליו כאלו המתכוין משא"כ אם נאמר דמצות אין צריכות כוונה בשום פועם גם צבה"ג יאל דז"א דלהל צרין צרה"ה צביא רואי לרין או דל"ה ל"ל לנזרה דשמואל למיעקט כפארוה צפריסם ללשמעינן יומר צבוהא דאפילו צדח מתי גוויי יאל ואל"כ עדיין מקשי לפי מה דאמר רבא שם ז"א וכו' דקצבר מצות אין צריכות כוונה אלא ודאי דאפילו אין צריכות כונה צבה"ג לא יאל וצ"ג על הרב צעל הלבוש שם דמקיף שם טעם לרין זה דמלות

* וי"א שצריכות כוונה. פי' מן המורה כן כחב הרש"ב"ם להדיא צפסימ' ד' קי"ד ע"ב ד"ה אע"ג"ו וכן משמע פשוטי' דקוואי צרה"ה ד' כ"ח ע"ב צגמרא אבל וכוון מרועה כחיב וכו' משמע דפלוגמיהו צדאורייתא וכן כחב הלבוש ושאר' אמרוניס דלא כהפמ"ג שמתפק צה. ודע דצ"ו הוא צשאר המלוה אבל מצוה התלוי צאכילה כגון כחית מלה צפסק וה"ה אכילת כחית צכונה צלילה הראשונה דעת השו"ע לקמן צסימן חע"ה ס"ד דיאל צדיענד אפילו אם לא יאל והצ"ח מחמיר שם גם צזה עיי"ש. ועיין צמ"ג וצפמ"ג צסימן ח' וצסימן חרכ"ה"ה דמשמע מדברייהם דמלות צינית וסוכה הכונה בהם לעיבוהא כמו צשאר המלוה ולפ"ו אם קראוהו למורה ולוקח טליתו או טלית הקהל לעלות לצימה שאז זמנו כהול ומסתמא אינו מכרין או צלבישתו לקיים המ"ע של צינית ממילא עובר צה על המ"ע אם לא כשמתכוין לשם מצוה ואז יוכל לנרך ג"כ והעולם אינס נוהרין צה ואלוהי שטעמם דכיון שאין רוצה ללבוש אז אם הטלית ואינו לובשו אלא מפני כבוד המורה לשעה קלה אין זה לצבישה המחייבת צינית דומיא דמי שנובש להראות לקונה מידתו שפטור אז מצויות ועלה היעולה לעשות כמו שכתב השערי אפרים הצלמי את צדכריו לעיל צסימן י"ד ס"ג צבה"ל עיי"ש:

* לצאת. עיין במ"ב בסק"ט כמה שכתב דהמברך עם הקטנים לא יאל י"א. ואעפ"כ ג"ל דאם לא אכל כדי שביעה דלא חייב צבה"מ"ו שלו הוא מדרבנן אפשר דיש לסמוך צדיענד על דעת הרד"ו שכתב מהאחרונים הסכימו לצדכריו דמלוה דרבנן אין צרין כונה ללאת ואין צרין לחזור ולנרך ואף דהט"ו כחב דזה הרי כמתכוין שלא ללאת והביא לזה רואי מדברי הר"א"ש תמוה דהר"א"ש והר"ק לשיטתיהו דס"ל בעלמא מצוה צ"כ כמו שכתב הר"א"ש צרה"ה אבל למאן דספירא ליה מצוה א"כ כונה אמח"ה ה"נ דיאל כמו חוקע להחלמד וצל"ה רואימו צע"ג כמו שהקשו עליו היד אפרים והא"ר עיי"ש. ולכתחלה מי שיש עליו חייב צבה"מ ורואי לנרך עם קטנים למכס ימנה צ' משמים או שציון צלאת צה ג"כ עובר צמלו ויולא צה כמו שכתבנו צמ"ב בשם הא"ר או שציון צפירוש שלא ללאת

שער הציון

- (ג) הגר"א ופמ"ג: (ד) הגר"א בשם הירושלמי: (ה) לבוש: (ו) פרישה ופמ"ג: (ז) מ"א צבי' נ"ע סק"א וצרכות י"ב ע"א: (ח) אר"ו צבי' חקפ"ט: הגהרות ותיקונים: (א) מצוה להביא: (ב) עיין בי"ח וצ"ע: (ג) הוכיח יציאת: (ד) א"ר: הערות והארות: (1) עיין מ"ב ס"י ג"ט סק"ו לענין אם רק החליל אה"ר קודם שאמר יוצר אור: (2) עיין בבה"ל ד"ה י"א. לענין כוונה לצאת המצוה לגבי סוכה וציצית, ועיין בפמ"ג סימן חרכ"ה מוכח שבדיעבד אם כיוון לצאת המצוה לבד יצא: ייקושי דברי הרב: (א) בשו"ע הרב צסימן חפ"ט סעיף י"ד חולק על הט"ו.

הלכות קריאת שמע סימן ס סא

צד באר הגולה

אותה מצוה (ב) [ג] (י) * וכן הלכה: ה"ה הקורא את שמע ולא (יא) לכוין לבו בפסוק ראשון שהוא שמע ישראל יצא ידי חובתו והשאר אם לא כיון לבו אפילו היה קורא בתורה (יב) או מגיה הפרשיות האלו בעונת קריאת שמע יצא והוא שכיון לבו בפסוק (ג) ראשון:

סא דין כמה צריך לדקדק ולכוין בקריאת שמע. ובו כ"ו סעיפים:

א טור ורי עמ"ס
ב ויקרא רבה פסקא
מחש' השלטי

א * ייקרא קריאת (א) שמע (ב) [א] (ב) בכוונה (ג) באימה ביראה (ד) ברתת וזיע: ב * אשר אנכי מצוך היום היינו לומר בכל יום יהיו בעיניך כחדשים ולא כמי שכבר שמע אותו הרבה פעמים שאינו

באר היטב

שניה ע"ש, וכ"פ היד אהרן ע"ש וע"ל סימן ס"ו: (ג) וכן הלכה. ודוקא במצוה דאורייתא אבל במצוה דרבנן א"ל כוונה רבנן מ"א: (ג) ראשון, אע"ג דבסעיף ד' פסק דמלכות בעי כוונה היינו שיכוין לנאח אבל כוונת הלב שישם על לבו מה שהוא אומר א"ל (א) בכוונה, חוס' בספ"ק כתבו דמירושלמי אמרו דלחוס' ג' פרשיות שתקנו בק"ש לפי שנהן עשרת הדברות, ע"כ לר"ך האדם לכוין בהם נאמרת ק"ש אם עבר על אחת מהם, זה' אלהינו יקבל דיבור אנכי ה' אלהיך, ה' אחד דיבור לא יהיה לך, ובפסוק ואהבה יקבל

שערי תשובה

שמך ע"ש: [ג] וכן הלכה. ענה"ט וכ"כ הפרי"ח סימן חפ"ט ועיין בצד"י יוסף ע"ס: [א] בכוונה. ענה"ט. ומח"צ כמד שמוהר"ם חדש מפליג בעונש מי שאינו מכוון

משנה ברורה

די המצוה יא: (י) וכן הלכה. כתב המ"א בשם הרדב"ז דזה דוקא במצוה דאורייתא אבל במצוה דרבנן א"ל כוונה. ולפ"ו כל הצרכות שהם ג"כ דרבנן לכוין בהם א"ל לא כיון בהם לנאח יאל' בדיעבד אך מכמה מקומות נראה ש"ע משמע שהוא חולק ע"ז וכן מנאור הגר"א בסימן חפ"ט משמע ג"כ שאין לחלק בין מצוה דאורייתא למצוה דרבנן. ודע דכתב המ"א לקמן בסימן חפ"ט סק"ח דאף דהש"ע פסק להלכה דמצוה דאורייתא כונה וא"כ היכא שלא כיון בפעם ראשונה לר"ך לחזור ולעשות המצוה אעפ"י לא יברך עוד עליה שלענין ברכה לר"ך לחוש לדעת הי"א שאין לר"ך כונה ועי' צנה"ל. ודע עוד דכתב הח"א בכלל ס"ח דמה דמנאור הכיני ליה לחזור ולעשות המצוה היינו במקום שיש לחלוק ששע"ה הראשונה לא הייתה לשם מצוה כגון בתקיעה שהייתה להחלמה או בק"ש שהייתה דרך לימודו וכדומה אבל אם קורא ק"ש כדרך שאנו קורין בקדר הפילה וכן שאכל מצוה או חקע ונטל לולב אע"פ שלא כיון לנאח יאל' שהרי משום זה עושה הוא כדי לנאח אע"פ שלא כיון בפירוש יאל' אבל בסתמא כדל"ל לא יאל' כדאיתא בתוס' סוכה [דף ל"ט ע"א ד"ה עובר ע"ש] וכ"ז לענין דיעבד אבל לכתחילה ודאי לר"ך לזכור לכוין קודם כל מצוה לנאח ידי חובת המצוה וכן העתיקו כל האחרונים בספריהם עיין בח"א בכלל כ"א ובה"ח הלכות ק"ש ובמעשה רב: דה"ה (יא) כיון לבו-כוונה זו האמורה כאן אינו הכונה האמורה בס"ד דשם הוא הכונה לנאח ידי חובת מצוה זה בעינין לכל הפרשיות (כמו שכתב הרשב"א ז"ה ושיטה מקובצת בצרכות) משא"כ כונה זו הוא להתכוון ולשום על לבו מה שהוא אומר ולכך הוא לעיכובא רק בפסוק ראשון שיש בו עיקר קבלת עול מלכות שמים ואחדותו ית' (ט) וי"א שאפילו כונה לנאח הוא לעיכובא רק בפסוק ראשון: (יב) או מגיה. (י) והוא שקורא כהלכתה:

א (א) שמע. היינו (א) כל קריאת שמע דמה שנמצא בסוף סימן הקודם הוא רק לענין דיעבד: (ב) בכוונה. אלהיו רבא הביא בשם הלכו והוא בירושלמי סוף פ"ק דצרכות דבק"ש מרומם עשרת הדברות. די' אלהינו מרומם אנכי די' אלהיך. די' אחד דיבור לא יהיה לך. ובפסוק ואהבת מרומם דיבור לא תשא דמאן דרחיס למלכא לא מישתבע בשמיה לשיקרא. ובפסוק ותכתבת שמע לך חממוד דכתיב בתך ולא בית חפריך. ובפסוק ואקפת דגך דיבור לא תגנוב דגנך ולא תאסוף דגן חפריך. ובפסוק ואהבתם מהרה דיבור לא תרצח דמאן דקטל יקטל. ובפסוק למען ירבו ימיכם דיבור כבד את אביך. ובפסוק ולא תחורו וגו' ואחרי עניכס דיבור לא תנאף. ובפסוק למען תזכרו וגו' דיבור זכור את יום השבת שהוא שקול ככל המורה. ובפסוק אני די' אלהיכם דיבור לא תענה ברעך עד שקר. ע"כ לר"ך האדם להתכוון בהם בעת אמירת ק"ש כדי שלא יצא לעבור על אחת מהן: (ג) באימה ויראה. ונראה (ג) דאימה ויראה זו היא צאופן זה שיכוין בשעה שהוא קורא את שמע לקבל עליו עול מ"ש להיות נהרג על קידוש השם המיוחד דהוה בכל נפשך אפילו עטל את נפשך ועל זה אמר הכתוב כי עליך הורגנו כל היום כי אז כוונה זו יקראנה באימה ויראה ורתת וזיע: (ד) ברתת וזיע. כתב הטור בשם רב עמרם לישויה איניש לק"ש בכל זמן דקרי לה כפרוטגמא חדשה [הוא כתב ז'וי המלך על בני מדינתו] ויחשובו כלו אלו מלך ב"ו שולח

שער הציון

(ט) כ"מ: (י) מ"א: (א) הגר"א: (ב) ב"ח:

הגהות ותיקונים: (א) משב"ז: (ב) ד: (ג) פסחים: הערות והארות: (1) עיין בהג"ה סימן ס"א סי"ד לענין הפי' שיש לכוון: (2) עיין במ"ב סי' ס"ג סי"ב לענין אם לא כיון בשכמל"ו ועיין בה"ל סי' ס"א סי"ג ד"ה אחר וכו' בענין אם לא אמר כלל בשכמל"ו:

דיקו"ב דברי הרב: (א) בשו"ע הרב בסעיף ה', ובסימן חפ"ט ע"ש כ"ט, וסימן ר"ג ע"ף ד', וסימן חפ"ט סעיפים יב-יד מחלק בין מצוה של תורה למצוה מד"ס בענין כוונה. (ב) בשו"ע הרב בסעיף ה' פסק דאפילו כוונה לצאת לא בעינן רק בפסוק הראשון ע"ש שהאר"ך הרבה בטעמא דמילוא, ואח"כ הוסיף דלהסבירים שגם מואהבת ואילך הוי דאורייתא צריך כוונה לצאת בכל מה שהוא מן התורה. ובשו"ע הרב סימן ס"ג ע"ף ה' כתב דעיקר הכוונה היא בפסוק ראשון והוא הדין לברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.